

ПЕДАГОГИЧЕСКАТА КУЛТУРА НА РОДИТЕЛИТЕ

Иванка Шивачева

PEDAGOGICAL CULTURE OF THE PARENTS

Ivanka Shivacheva

Децата!!!

Какво са те за нас – възрастните?

Децата са красота.

Децата са нежност.

Децата са невинност.

Децата ни карат да се усмихваме.

Децата ни умиляват.

Децата са крехки, но силни.

Децата са бъдещето на всеки родител. Чрез тях продължаваме себе си и рода си.

Децата са шанс да осъществим мечтите си. Те са по-доброто "Ние".

Децата са утрешният ден на обществото.

Децата са новото.

Децата са напредък и развитие.

Децата са оригинални и носители на творчеството.

Децата са богатство.

Децата са щастие.

Децата са всичко красиво и добро в този свят.

Децата са **дар**!

Ние, възрастните – родители и граждани, ги **обичаме**.

Но, ...

Децата **не са** красиви вещи, с които можем да разполагаме, да подредим и които можем да забравим или пренебрегнем.

The children!!!

What are they to us - the adults?

Children are beauty.

Children are tenderness.

Children are innocence.

Children make us smile.

Children are fragile but strong.

Children are the future of every parent.

Through them we keep ourselves and kind.

Children are a chance to fulfill our dreams. They are the better "We".

Children are the tomorrow's society.

Children are the new.

Children are the progress and development.

Children are innovative and creative.

Children are treasure.

Children are happiness.

Children are everything beautiful and good in this world.

Children are a gift!

We, the adults - parents and citizens, we love them.

But, ...

Children are not beautiful things which we have and we can't forget or ignore them.

Children are something complicated.

Децата са нещо безкрайно сложно.

Всяко дете е една вселена.

Всяко дете е ... Човек! – един от нас хората, със своите потребности, права, достойнство и индивидуалност.

Да, децата са радост, но те са и отговорност, грижа, болка и ... благодат.

В каква степен възрастните осъзнават този факт? В каква степен поемат своята отговорност към децата?

Децата са радост. Очакването и появата им в семейството са съпроводени с много любов, радост и надежда. Посрещнати са с желание и гордост. Няма нищо поестествено. И всеки човек е убеден, че е готов, способен и компетентен да отгледа и възпита децата си. Но това не е така. Готовността за родителство е различна и зависи от образоваността, социалния статус, общата култура, ценности и традиции и т.н. В много случаи тя е ниска. (Д.Стоянова, 2012) Липсата на система за подготовка за родителство поставя семействата в положение да импровизират в движение при отглеждането и възпитанието на децата си.

Възпитанието на детето в семейството е изключително сложен и продължителен процес. Родителите се сблъскват постоянно с разнообразни предизвикателства и проблеми. Не всички имат педагогическа подготовка, но дори и родители-педагози попадат в трудни ситуации. Няма рецепти за правилно възпитание и отглеждане на децата. Решенията са конкретни – за определена ситуация, съобразени с индивидуалните характеристики на децата и родителите, времето, мястото, традициите и т.н. Често се допускат грешки. Важно е да не се подхожда повърхностно и елементарно към този толкова комплексен процес.

Родителите се стремят да осигурят на децата си най-доброто – храна, дрехи, играчки, аксесоари, образование и др. В суматохата на ежедневието и текущите грижи

Every child is a universe.

Each child is ... person! - One of us with their needs, rights, dignity and individuality.

Yes, the kids are joy, but they are responsibility, care, pain and grace ....

To what extent are adults aware of this fact? To what extent they assume their responsibility towards children?

Children are joy. Eagerly await within the family, they are accompanied with much love, joy and hope. They are greeted desire and pride. There is nothing more natural. And every person is convinced that he is ready, able and competent to raise and educate their children. But that is not so. The readiness for parenthood is different and depends on education, social status, a common culture, values and traditions, etc. In many cases it is low. (D.Stoyanova, 2012) The lack of a system to prepare for parenthood puts families in a position to improvise in bringing up their children.

Education of the child in the family is an extremely complex and long process. Parents are constantly faced with various challenges and problems. Not everyone have pedagogical training, but even parents-pedagogues fall into difficult situations. There are no recipes for proper education and raising children. The solutions are specific - for a specific situation, tailored to individual characteristics of children and parents, time, place, traditions, etc... Mistakes are often made. It is important not to be approached superficially and elementary to this very complex process.

Parents are seeking to provide their children with the best - food, clothing, toys, accessories, education, etc... In the bustle of everyday life and current problems and cares, the time devoted to

и проблеми, времето отделено за децата е все по-недостатъчно. Освен това, при голяма част от родителите приоритетите и възможностите при отглеждането на децата включват преди всичко и единствено задоволяване на материалните им потребности. Достатъчно ли е това? Определено не. Възпитанието на нито едно дете не е равномерен и лесен процес. Съпроводен е с множество трудности. Но подобен подход генерира по-сериозни проблеми, които бързо се изявяват по разнообразни начини. Например, в определен момент родителите забелязват, че детето започва да си взема нещата, които му харесват – от другите деца, от детската градина, от гостите и т.н. Постепенно тези действия се затвърдяват като по-устойчива характеристика. Създаден е **модел на поведение**:

- детето получава всичко, което му харесва (като подаръци; като компромис, че е малко; като награда и т.н.);

- поведението на родителите спрямо него е насочено предимно към задоволяване на материалните потребности;

- **личният пример** на родителите - вниманието и ангажираността е преди всичко веществена, вещите и притежанията са водещият приоритет в грижите, разговорите и дейностите в семейството. Това, разбира се, не означава, че в поведението на родителите присъства кражбата. Трудното финансово положение, напрежението и умората са водещи причини;

- чрез механизма на подражанието и емоционалната регулация ценностите и приоритетите на родителите се усвояват от децата и стават водещи в поведението им;

- идва моментът, когато родителите не са в състояние да осигурят на детето всички онези скъпи, нови, „лъскави“ неща, и то посяга към чуждите.

Постепенно у детето се е затвърдило поведение, насочено към задължително

children is increasingly scarce. Moreover, in the majority of parents, priorities and capabilities in raising children primarily include only satisfy their material needs. Is that sufficient? Definitely not. Education of every child is not smooth and easy process. It is accompanied with many difficulties. But such an approach generates more serious problems which are quickly manifested in various ways. For example, at some point parents notice that the child begins to take things they like - from other kids, from kindergarten, guests, etc. Gradually, these actions consolidate as a stable characteristic. Model of behavior is created:

- The child gets everything he likes (as gifts, as a compromise, it's a little; reward, etc.);

- Parent behavior towards him is mainly directed at satisfying his material needs;

- Personal example of the parents - the attention and commitment is all about material things and possessions is a top priority in the care talks and family activities. That, of course, does not mean that the behavior of the _ is present "theft". Difficult financial situation, stress and fatigue are the leading cause;

- Through the mechanism of imitation and emotional regulation values and priorities of parents are utilized by children and become leading for their behavior;

- Comes a time when the parents are unable to provide the child with all those expensive new "shiny" stuff, and it reaches to theft.

Gradually the child is firmly established behavior directed to obtaining the desired binding property:

- The objects are a source of joy and pleasure and the desire to obtain is a

получаване на желаните вещи:

- вещите са източник на радост и удоволствие и стремежът да се получат е стремеж за получаване на удоволствие и сигурност;

- ограниченото общуване на родителите с детето създава емоционален дефицит – несигурност; страх; усещане, че не е обичано и др., който се опитва да компенсира с позитивните емоции, породени от притежаването на желаните вещи;

- не са поставени граници позволено-непозволено; възможно-невъзможно – не е формирано уважение към стойността на вещите, към труда и парите, към чувствата на другите хора, както и способност да се помисли за последиците поради ограниченото общуване.

Не трябва да „дебнем“ децата да не вземат нещо непозволено или чуждо. Трябва да работим с децата, да говорим, да разясняваме постоянно, всеки път, да даваме примери. Да се отнасяме към тях спокойно, с любов и доверие, с грижа. За много родители това е досадно, отнема много време от почивката, любимото занимание или важните делови ангажименти. По-лесно е да изискваме, заповядваме, наказваме. Позицията аз съм възрастен, аз съм прав, така ще бъде, толкова пъти съм постъпвал така, детето трябва да слуша, знам какво правя и т.н. са израз на ограниченост на възгледите, консервативност, педагогическа и психологическа неграмотност, липса на гъвкавост, авторитарност и дори комплексаност. Но изискванията и заповедите остават неразбрани, формални за детето, лишават от удоволствието и затова са неефективни. Наказанията носят само болка, обида и негативни емоции на детето.

За съжаление обаче, изключително често родителите подценяват тази, съществена страна при отглеждането и възпитанието на децата си – формиране на ценности, приоритети и характера на детето.

desire to obtain pleasure and security;

- Limit communication to parents with the child creates emotional deficit - uncertainty, fear, feeling that he is not loved and others. Trying to compensate with positive emotions arising from the ownership of the desired property;

- There are not placed limits permitted - not permitted; possible-impossible – It is not formed respect for the value of the property, to labor and money, to the feelings of others, and the ability to think about the effects due to the limited communication.

We must not "prowl" children not to take anything unauthorized or foreign. We need to work with the children, to talk, constantly to explain, each time to give examples. To treat them calmly, with love, trust and care. For many parents it's annoying, time-consuming of favorite activity or important business appointments. It's easier to demand, command, punish. The position I'm older, I'm right, so it will be, many times I've done that way, the child has to listen, I know what I'm doing, etc. express the narrowness of views, conservative, pedagogical and psychological illiteracy, lack of flexibility, authoritarianism. But the requirements and the orders are not understood, formal for the child, deprived of the the pleasure and therefore ineffective. Penalties carry only pain, hurt and negative emotions for the child.

Unfortunately, very often the parents underestimate that a substantial part in bringing up their children - the formation of values, priorities and character of the child. The importance of time is ignored not understood spent for communicating with the child, and the contents of this communication. The consequences are negative, unwanted and bilateral. Not only the children may not understand the

Пренебрегва се и не се разбира значението на **времето**, отделено за общуване с детето, както и съдържанието на това общуване. Последиците са негативни, нежелани и двустранни. Не само децата не могат да разберат основанията и значимостта на изискванията на родителите си. Родителите също не успяват да си обяснят причините за отклоненията в поведението на децата си. Много рядко се поставяме на мястото на детето, поглеждаме от неговата гледна точка, още повече когато общуването е ограничено. Способността за емпатия позволява да се викне и разберат потребностите и мотивите в действията на децата, да се намерят правилните подходи с оглед разрешаване на ситуацията, запазване достойнството на детето и заедно с това реализиране на позитивно въздействие. Липсата ѝ задълбочава неразбирането, разминаването и проблемите.

Често родителите не се отнасят с необходимата сериозност при първите неуместни и нежелани изяви на децата си. Понякога дори се забавляват, афишират ги и се гордеят с тях. Когато отклоненията в поведението станат по-сериозни, се оказват подвластни на предразсъдъци, срамуват се да признаят неуспеха си като родители и да потърсят помощ от специалисти. Та те са възрастни зрели хора, със социална позиция и роли, авторитети – как биха споделили? Обикновено проблемът се затваря в рамките на семейството, където липсва компетентна педагогическа и психологическа помощ и отношенията ескалират под въздействието на неудовлетворени позиции на двете страни. Като следствие проблемите се задълбочават. Несрещнали разбиране и непочувствали близостта и топлотата на родителите, децата ги търсят извън семейството. И така попадат под силното влияние на една високо рискова среда. Последиците могат да бъдат много сложни и с възрастта се задълбочават, особено в

reasons and importance of the requirements of parents. Parents also fail to explain the reasons for the deviations in the behavior of their children. Rarely we put ourselves into the child's looks from his point of view, especially when communication is limited. Ability for empathy allows to understand the needs and motives in the actions of the children to find the right approach in order to resolve the situation, keeping the dignity of the child and with it the realization of a positive impact. The lack of it deepens misunderstanding, misalignment and the problems.

Often parents do not address with the necessary seriousness at the first irrelevant and unwanted manifestations of their children. Parents sometimes even have fun, concealing them and are proud of them. When deviations in behavior become more serious, find themselves subject of prejudice, They are ashamed to admit their failure as parents and to seek help from professionals. They're adults with social position and roles, authority - how could they tell you? The problem typically closes within the family where there is no competent pedagogical and psychological assistance and relations escalate under the influence of unsatisfied positions of both sites. As a consequence, the problems are aggravated. Found little understanding and don't feel the closeness and warmth of the parents, the children seek them outside of the family. And so they fall under the strong influence of a high-risk environments. The consequences can be very complex and are aggravated with age, especially in the difficult period of puberty. For example, the child neglect his responsibilities - in school, in the household; entrained in current computer games, mobile phones, entertainment,

трудния период на пубертета. Например, детето пренебрегва отговорностите си – в училище, в домакинството; увлича се по актуални компютърни игри, мобилни телефони, забавления; засилват се претенциите му; не цени труда родителите си и другите хора, както и средствата, за които претендира и т.н. Натрупали са се грешки във възпитанието и общуването, пропуснати са моменти, със сигурност неправилно са поставени акцентите и сега вече усилията на родителите отскачат като от стена, не стигат до детето, това не е неговият език и свят. И от сега нататък са необходими много повече усилия и време за преодоляване на проблемите, но и рискът от неуспех е голям.

Още по-тревожна е позицията на родители, които не само че не признават, но и не виждат грешките и слабостите при възпитанието на децата си. Самият факт, че децата им са навършили определена възраст (например 4-5 години), независимо от поведенческите проблеми, им дава самочувствието да заявят – „Отгледали сме едно/две деца. Колко му е да отгледаме още едно“. Това звучи страшно. Отглеждането на детето се принизява до примитивно биологично възпроизводство. Подобно отношение и поведение на родителите с изключителна сила налага въпроса – защо са родени тези деца: за да им се осигури щастливо детство и пълноценно личностно развитие и реализация, или за задоволяване на егоистични и първични прищевки на родителите. И отговорът категорично е второто предположение. В това всъщност се корени и един огромен проблем – не можем да променим родителите и тяхната философия за отглеждането и възпитанието на децата. А това генерира проблеми – в личностното формиране на детето, поведението и реализацията му.

Отчитайки потребността от повишаване на педагогическата култура на родителите в

get stronger claims his work does not value parents and other people, as well as funds for which claims etc... Mistakes are accumulated in the education and communication, moments are missed, certainly wrongly focuses and now the efforts of parents are like bounce from a wall, they do not reach the child, this is not his language and world. And from now on are needed much more time and effort to overcome the problems, but the risk of failure is high.

Even more alarming is the position of parents who not only did not admit, but do not see the errors and weaknesses in the education of their children. The fact that their children have reached a certain age (eg 4-5 years), regardless of behavioral problems, gives them the confidence to declare - "We bred one / two children. How hard is to raise another kid ". That sounds scary. Child rearing is belittling to primitive biological reproduction. Such attitudes and behavior of parents with exceptional force begs the question - why these children were born: to provide them with a happy childhood and full personal development and realization or to satisfy the selfish and primary whims of the parents. And the answer is definitely the second assumption. In this fact lies one big problem – we can not change the parents and their philosophy for the upbringing and education of children. And this generates problems – in the personal formation of the child's behavior and his realization.

Considering the need to enhance the pedagogical culture of the parents in today's complex, dynamic and risky society we are seeking ways and means to help and support – Schools for parents, Workshops for Parents,

съвременното сложно, динамично и рисково общество се търсят форми и средства за помощ и подкрепа – Училища за родители, Работилници за родители, съвместни дейности на педагози и родители и др. Обхватът на тези инициативи все още не е голям, участието е доброволно, но техният положителен опит е добра основа за популяризирането им и прерастване в масови формални или неформални форми за помощ, подкрепа, педагогическа и психологическа просвета на родителите. Включването на учебната дисциплина „Семейна педагогика“ в учебните планове за педагогическите специалности в университетите е добра теоретична основа на този процес, която трябва да намери приложение в педагогическата практика, за да достигне до всеки родител.

Като обобщение могат да се формулират водещи принципи и постановки, които да са в помощ на родителите при отглеждането и възпитанието на децата:

- родителството е изключително трудна задача;
- естествено е всеки родител да допуска грешки;
- не се страхувайте и срамувайте да потърсите съвет и помощ, да споделите;
- обичайте децата си и винаги им показвайте обичта си;
- уважавайте и подкрепяйте децата си, но и бъдете взискателни към тях;
- намерете време да общувате с децата си, говорете с тях, планирайте съвместни дейности, съпреживявайте;
- винаги се опитвайте да ги разбирате;
- не забравяйте – вие сте пример за децата си във всеки един момент. Не си позволявайте да постъпвате в противоречие със собствените си изисквания;
- не се заблуждавайте и самозалъгвайте, че знаете всичко и сте идеални родители и възпитатели;

cooperative activities of teachers and parents, etc... The scope of these initiatives are still not great, participation is voluntary, but their positive experience is a good basis for their promotion and development into a massive formal and informal forms of assistance, support, pedagogical and psychological education of the parents. The inclusion of the course "Family Education" in the curricula for pedagogical specialty in universities is a good theoretical basis of this process, which should find application in the pedagogical practice to reach each parent.

In summary can be formulated guiding principles and formulations that will also assist parents in the upbringing and education of children:

- parenthood is extremely difficult task;
- It is natural every parent to makes mistakes;
- Do not be afraid and ashamed to ask for advice and help, to share;
- Love your children and always show them your love;
- Respect and supporting your children, but also be demanding of them;
- Find time to communicate with your children, talk to them, plan a cooperative activities;
- Always try to understand them;
- Do not forget - you are an example for your children at any time. Do not allow yourself to act in conflict with your own requirements;
- Do not be fooled and wishful thinking that you know everything and are perfect parents and educators;
- Search the reason of the problems first in yourself, not in your child.

A guarantee for positive educational

- търсете причините за проблемите първо в себе си, а не в детето.

Гаранция за позитивно възпитателно въздействие е емпатията, търсенето на варианти, прогнозиране реакцията на детето и развитието на ситуацията, съмнението в правилността на решението, търсене на контакт с детето, уважение на чувствата и потребностите му и др. Често родителите се питат – дали постъпвам правилно, не допускам ли грешка, това ли е най-доброто решение, дали съм/сме добър/и родител/и. Категорично може да се твърди, че самият факт, че си задават подобни въпроси, вече е основание да считаме, че това са **добрите родители** – търсещи, загрижени, обичащи.

Литература:

1. Стоянова, Д. (2012) Концептуални и технологични подходи за педагогизация на родителите в контекста на позитивно-ориентираното семейно възпитание. Научни трудове на русенския университет, том 51 (серия 6.2), 129-133. <http://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp12/6.2/6.2-21.pdf>
2. Пийпър, У., М. Пийпър (2012) Мъдрата обич. София, Сиела.
3. Шивачева, Ив. (2008) Децата в динамичното ежедневие на възрастните. Ямбол, Печатница: "СТОЕВ".

impact is empathy, search options, predict the reaction of the child and the development of the situation, doubt in the correctness of the decision, Search for contact with the child, respect for the feelings and needs, etc... Parents often ask themselves - whether doing the right thing, do not assume a mistake, is this the best solution, whether I / we are good parent / s. Absolutely can be claimed that the mere fact that you ask such questions is already a reason to believe that these are good parents - looking, concerned, loving.

References:

1. Stoyanova, D. (2012) Conceptual and technological approaches fot pedagogical education of parents in the context of a positive family-oriented education. Scientific Works of the University, Volume 51 (series 6.2), 129-133. <http://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp12/6.2/6.2-21.pdf>
2. Piypar, W., M. Piypar. (2012) The wise love. Sofia, Ciela.
3. Shivacheva, I. (2008) Children in the dynamic life adults. Yambol, Printing "STOEV."